

Gewasbeschermingsmiddelen met PFAS

Inleiding

In de agrarische sector wordt veelvuldig gebruik gemaakt van gewasbeschermingsmiddelen. Gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt om (landbouw)gewassen te beschermen tegen ziekten en plagen. Een aantal van deze gewasbeschermingsmiddelen bevatten werkzame PFAS-stoffen. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen heeft risico's voor werknemers. Om deze reden is de Nederlandse Arbeidsinspectie een verkennend onderzoek gestart naar het bewustzijn van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met PFAS binnen de agrarische sector¹. Daarnaast is gekeken in hoeverre werkgevers en werknemers denken dat er gezondheidsrisico's zijn bij het werken met gewasbeschermingsmiddelen die PFAS bevatten.

PFAS en gewasbeschermingsmiddelen

PFAS is de verzamelnaam voor per- en polyfluoralkylstoffen. Kenmerkend is dat deze stoffen moeilijk afbreekbaar zijn, en achterblijven in de natuur en in de mens. Hoewel hierover nog onvoldoende bekend is, acht het Rijksinstituut voor Volksgezondheid (RIVM) het aannemelijk dat de aanwezigheid van PFAS in het menselijk lichaam gezondheidsrisico's heeft. Het RIVM doet onderzoek naar de schadelijkheid van PFAS.

In antwoord op Kamervragen schrijft minister Adema, op 16 februari 2024, dat er 25 werkzame stoffen zijn die onder de brede definitie van PFAS vallen.² Die werkzame stoffen zitten in 105 toegelaten gewasbeschermingsmiddelen.

Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) beoordeelt welke gewasbeschermingsmiddelen en biociden worden toegelaten in Nederland. De in Nederland beschikbare gewasbeschermingsmiddelen met PFAS zijn toegelaten door het Ctgb. Het gebruik van deze gewasbeschermingsmiddelen moeten volgens de gebruiksvorschriften worden toegepast.

PFAS zijn als groep stoffen medio november 2024 op de lijst met Zeer Zorgwekkende Stoffen geplaatst³

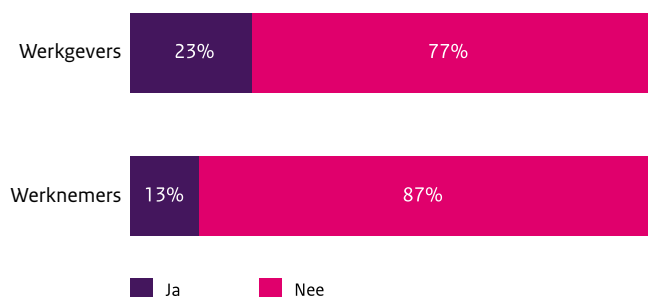
Belangrijkste resultaten

De Nederlandse Arbeidsinspectie constateert dat 77% van de bedrijven (84% tuinbouwbedrijven en 16% akkerbouwbedrijven) zich niet bewust is van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met PFAS.

Werkgevers zeiden hierover onder andere: "Als het gevaarlijk is voor de gezondheid hoop ik dat ik er op geattendeerd word en geadviseerd word hoe hiermee om te gaan" en "Wij weten helemaal niet dat er PFAS in gewasbeschermingsmiddelen zit. Wij zijn ons wel bewust van de gevaren van beschermingsmiddelen in het algemeen".

Figuur 1: Bewustwording gebruik gewasbeschermingsmiddelen met PFAS

Was de werkgever of werknemer zich ervan bewust dat het bedrijf gewasbeschermingsmiddelen gebruikt die PFAS bevatten?

Risico's werknemers

Het werken met gewasbeschermingsmiddelen brengt risico's voor werknemers en werkgevers mee op het gebied van gezond en veilig werken. Uit ons onderzoek blijkt dat werkgevers weinig verschil zien in de risico's die werknemers lopen bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met of zonder PFAS. Wanneer werkgevers zich niet of onvoldoende bewust zijn van de risico's bij het gebruik van bepaalde middelen kunnen zij onvoldoende maatregelen nemen om hun werknemers te beschermen.

Werkgever: "Omdat er eigenlijk weinig over bekend is wat de gevolgen ervan zijn, vind ik het niet nodig om andere maatregelen te treffen."

Een andere werkgever zei het volgende: "Er wordt veel gewerkt met arbeidsmigranten. Zij hebben geen interesse in deze materie. De collega's met een spuitlicentie zijn wel op de hoogte en weten hoe ze veilig moeten werken met gewasbeschermingsmiddelen."

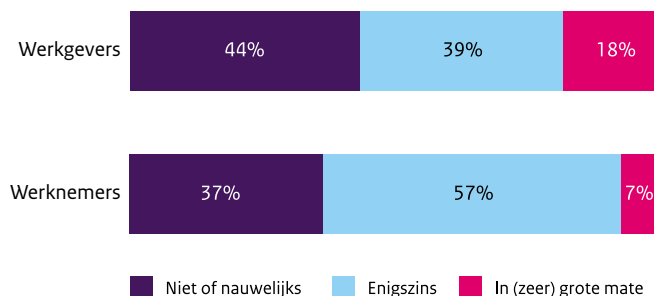
¹ In de maanden november en december 2024 zijn in totaal 44 bedrijven die werken met gewasbeschermingsmiddelen met PFAS in de agrarische sector bezocht. Tijdens deze bezoeken is gesproken met werkgevers (39) en werknemers (30).

² [Antwoorden op Kamervragen over PFAS in bestrijdingsmiddelen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

³ [PFAS op de lijst Zeer Zorgwekkende Stoffen \(ZZS\) | RIVM](#)

Figuur 2: Mate van inschatting gezondheidsrisico's bij werken met gewasbeschermingsmiddelen die PFAS bevatten

In welke mate denkt de werkgever of werknemer dat er gezondheidsrisico's zijn bij het werken met deze gewasbeschermingsmiddelen die PFAS bevatten?

Van alle bezochte bedrijven heeft 64% een Risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) met aandacht voor gevaarlijke stoffen. Alle werkgevers die zijn bezocht werken met gewasbeschermingsmiddelen met PFAS dus zij zouden allemaal een RI&E en plan van aanpak moeten hebben waarin gevaarlijke stoffen zijn opgenomen⁴.

Arbeidshygiënische strategie

Ruim de helft (56%) van de werkgevers die we hebben gesproken neemt onvoldoende maatregelen in het kader van de arbeidshygiënische strategie.⁵ Werkgevers moeten ervoor zorgen dat werknemers, waaronder arbeidsmigranten die in deze sector werkzaam zijn, veilig en gezond hun werk kunnen doen. Een doeltreffende voorlichting van de werknemers is daarbij van groot belang. Bij het beheersen van de risico's (nemen van maatregelen) moeten bedrijven uitgaan van de volgorde van de arbeidshygiënische strategie.

Deze strategie heeft als uitgangspunt: voorkomen en beperken van blootstelling aan gevaarlijke stoffen door maatregelen te nemen zo dicht mogelijk bij de bron.

1. Vervang de gevaarlijke stof door een niet of minder gevaarlijke stof.
2. Pas technische maatregelen, werkprocessen, uitrustingen en materialen toe die risico's voorkomen op beperken.
3. Tref collectieve beschermingsmaatregelen bij de bron of organisatorische maatregelen.
4. Zorg voor persoonlijke beschermingsmiddelen voor de werknemers die (kunnen) worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen.

Conclusies en aanbevelingen

Werkgevers in de agrarische sector zijn zich onvoldoende bewust welke stoffen er in hun gewasbeschermingsmiddelen zitten. Zonder deze kennis kunnen zij niet of onvoldoende maatregelen nemen om hun werknemers te beschermen. Het is belangrijk bij het nemen van maatregelen de arbeidshygiënische strategie te volgen.

Uit het onderzoek blijkt verder dat werkgevers weinig verschil in risico's zien bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen mét en zonder PFAS. Het gebrek aan kennis over de inhoud van de producten die door de geïnspecteerde bedrijven worden gebruikt is verontrustend.

Werknemers in de agrarische sector werken met gewasbeschermingsmiddelen die PFAS bevatten. Zij lopen mogelijk een gezondheidsrisico, omdat zij (dagelijks) in aanraking komen met PFAS. Het gebrek aan kennis of bewustzijn bij werkgevers maakt dat werknemers onvoldoende voorlichting krijgen over het werken met deze middelen. Daarnaast werken in deze sector veel arbeidsmigranten die de Nederlandse taal niet machtig zijn, wat hun informatiepositie kwetsbaarder maakt.

Vervolgonderzoek

Het RIVM verricht onderzoek naar de schadelijkheid van PFAS.⁶ Daarbij wordt onvoldoende gekeken naar mogelijke schadelijke gevolgen voor werknemers die hier (dagelijks) mee werken. Wij vinden het noodzakelijk dat er ook specifiek gekeken wordt naar de risico's die werknemers lopen die met deze middelen moeten werken. Niet voor niets is PFAS als groep stoffen recentelijk toegevoegd aan de lijst met Zeer Zorgwekkende Stoffen. De Arbeidsinspectie vindt het belangrijk dat er op korte termijn stappen worden gezet om het bewustzijn in de sector te vergroten én dat vervolgonderzoek plaatsvindt naar de blootstelling voor (kwetsbare) mensen die er mee moeten werken.

Aanbevelingen

- Gewasbeschermingsmiddelen moeten volgens de gebruiksvoorschriften worden toegepast;
- Werkgevers moeten hun werknemers, waaronder arbeidsmigranten, actief voorlichten over de mogelijke gezondheidsrisico's van het werken met gewasbeschermingsmiddelen, met en zonder PFAS;
- Informatie over de inhoud van de gewasbeschermingsmiddelen zou toegankelijker en duidelijker gemaakt moeten worden voor werkgevers. Werkgevers kunnen dan zelf een afweging maken over het gebruik van alternatieve middelen;⁷
- De Nederlandse Arbeidsinspectie vindt verder onderzoek noodzakelijk om te bepalen in welke mate werknemers die in aanraking komen met producten die PFAS bevatten (mogelijk) gezondheidsrisico's lopen.

Dit is een uitgave van:

Nederlandse Arbeidsinspectie

De Nederlandse Arbeidsinspectie maakt deel uit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

© Rijksoverheid | april 2025

⁴ In totaal had 85% van de bedrijven een RI&E.

⁵ [Hoe werkt de arbeidshygiënische strategie? | Hulpmiddel | Nederlandse Arbeidsinspectie](#).

⁶ [PFAS | RIVM](#)

⁷ In februari 2024 is door de minister kenbaar gemaakt dat het Ctgb geen waarschuwing op hun website hoefde te plaatsen voor gewasbeschermingsmiddelen met PFAS. Dit zou de suggestie wekken dat de middelen niet aan de veiligheidseisen zouden voldoen. [Kamervragen \(Aanhangsel\) 2023-2024, nr. 1052 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#)